

ECP Jaarfestival

VIBESHIFT

Forum
Standaardisatie

Standaard Samenwerken

SIDNfonds

Zorgeloos online

dutch
digital
delta

connect and create

TNO innovation
for life

Over
Informatie
Gesproken

NL AI Coalition

ai
technology
for people

Ministerie van Justitie en Veiligheid

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

Ministerie van Economische Zaken
en Klimaat

Agentschap Telecom
Ministerie van Economische Zaken
en Klimaat

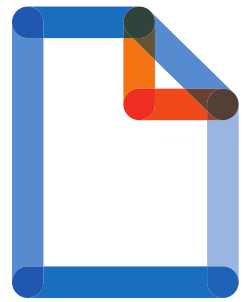

ONLINE TRUST
COALITIE

veilig internetten.nl

Dutch
Blockchain
Coalition
connect and create

Over Informatie Gesproken

www.overinformatiegesproken.nl

zorgen

1. De menselijke maat is zoek

Besluitvorming wordt in toenemende mate gestuurd door algoritmes wat soms leidt tot discriminatie of uitsluiting. Het is een bestuurlijke beslissing dat deze algoritmes worden toegepast. Ambtenaren hebben onvoldoende ruimte om maatwerk te bieden. De toeslagenaffaire liet zien dat daarmee de grond onder het bestaan van tienduizenden gezinnen werd weggeslagen: 'computer says no'. Om gebruik te maken van rechten en inzicht te krijgen in het handelen van de overheid hebben burgers steeds complexere digitale vaardigheden nodig. Een aanzienlijk deel van de Nederlandse bevolking heeft deze vaardigheden niet.

2. Informatie-asymmetrie

De overheid beschikt over veel informatie over het doen en laten van burgers. Andersom hebben diezelfde burgers nauwelijks zicht op welke gegevens over hen worden bijgehouden en waar deze voor worden gebruikt. Data komen terecht in uiteenlopende overheidsdatabases, waardoor een fout soms nauwelijks meer te herstellen is; burgers belanden dan in een 'digitale kooi'. Tegelijkertijd hebben burgers soms ook te hoge verwachtingen van de overheid, bijvoorbeeld dat alle overheidsinformatie met een druk op de knop geleverd kan worden.

3. Achterblijvende informatierechten

Op het gebied van informatierechten zijn we ongeveer even ver als de sociale rechten van arbeiders aan het einde van de 19^e eeuw. Beter afspraken over wat we in redelijkheid van elkaar mogen verwachten zijn daarom gewenst. Een sterkere informatierechtspositie van burgers ten opzichte van de overheid en van bedrijven is dringend nodig.

4. Gebrekkige openbaarheid

Als een burger of journalist een verzoek doet om overheidsinformatie, duurt het gemiddeld bijna een halfjaar voordat deze informatie daadwerkelijk wordt verstrekt. Terwijl het in de meeste gevallen om overzichtelijke verzoeken gaat. Het overschrijden van termijnen is voor burgers vaak funest, maar bij de overheid - in de context van de Wet open overheid - eerder regel dan uitzondering. Het niet tijdig beschikbaar stellen van overheidsinformatie ondermijnt de transparantie en het toezicht op het overheidshandelen dat van essentieel belang is voor een goed functionerende democratie. Het is wenselijk dat actieve openbaarmaking vanuit een maatschappelijk perspectief wordt benaderd.

5. Overleg met de buitenwereld verloopt moeizaam

Ondanks het feit dat nationale en lokale overheden in hun coalitieakkoorden en beleidsprogramma's

al jaren vrome voornemens formuleren over burgerparticipatie en 'samenwerking in beleid', komt dat maar beperkt van de grond. De interne wereld van een gemiddelde overheidsorganisatie is immers groot, en de behoefte aan interne afstemming lijkt het in de dagelijkse praktijk te winnen van de dialoog met burgers en maatschappelijke organisaties. De informatierelatie ontstaat al tijdens probleemverkenningen en beleidsvorming; juist in die fase kan er veel meer relevante informatie gedeeld worden.

6. Leren lukt maar mondjesmaat

In meer dan de helft van alle parlementaire onderzoeken van de laatste dertig jaar wordt gewezen op gebreken in de informatievoorziening. Ook zijn er allerlei rapporten uitgebracht over 'Leren van parlementair onderzoek'. Toch lukt het niet om deze lessen in de praktijk te brengen, waardoor overheden telkens opnieuw in dezelfde valkuilen trappen. De overheid lijkt geen zicht te hebben op de informatiebehoefte van burgers, journalisten en organisaties.

7. Vertrouwenscrisis

Er is veel onderling wantrouwen, mede ontstaan door digitalisering. Burgers en bedrijven vertrouwen de overheid niet, Kamerleden en ambtenaren vertrouwen elkaar niet, en de overheid heeft te weinig vertrouwen in burgers, journalisten en bedrijven. Alle betrokken partijen hebben hierin een rol te nemen, waarbij de overheid een bijzondere verantwoordelijkheid heeft.

oplossingen

1. De burger is eigenaar van zijn eigen informatie

We willen een portaal voor burgers waar zij kunnen zien welke data overheden over hen hebben, hoe zij deze gebruiken, met wie zij deze delen en met welk doel. Realisatie: 2027. Daarnaast wordt binnen 5 jaar een uitvraag onder burgers gedaan waarin zij zich kunnen uitspreken over het delen van informatie.

2. Toegankelijkheid verbeteren

Publieke informatie is toegankelijk voor alle burgers, onafhankelijk van hun (digitale) vaardigheden. Een goed informatiesysteem zorgt ervoor dat burgers en organisaties optimaal van informatie zijn voorzien, zodat ze kunnen handelen op basis van lokaal of nationaal beleid. Beleid over informatiehuishouding moet flexibel genoeg zijn om recht te doen aan specifieke persoonlijke omstandigheden van burgers. Dat betekent dus dat burgers altijd een mogelijkheid hebben om op niet-digitale en een voor hen toegankelijke manier zaken te doen met de overheid.

3. Gelijkwaardige informatiepositie burgers

Burgers moeten als slachtoffer van overheidshandelen of procespartij toegang krijgen tot dezelfde overheidsinformatie als de overheid zelf. Deze overheidsinformatie is immers met publiek geld gefinancierd en behoort in beginsel ook voor het

publiek toegankelijk te zijn. Daarbij gelden uiteraard uitzonderingen, zoals de AVG, gegevens over een strafrechtelijk onderzoek of de veiligheid van de staat.

4. Verbeteren actieve en passieve openbaarheid

De overheid deelt actief informatie met burgers, zoals bepaald in art. 3.1 van de Woo. Vanaf 2024 worden veelgevraagde documenten – zoals nota's, notities, memo's, verslagen – binnen 8 weken actief openbaar gemaakt. De overheid houdt zich aan wetgeving op het vlak van informatie, zodat informatieverzoeken tijdig en juist behandeld worden. Binnen een jaar moeten de doorlooptijden van Woo-verzoeken sterk verkort zijn: 75 procent van de verzoeken wordt dan binnen 42 dagen afgehandeld. Woo-verzoeken worden ontsloten via de FAIR-principes (findable, accessible, interoperable, reusable).

5. Dialoog over informatiebehoeften en onderzoek

De overheid betreft burgers, maatschappelijke organisaties en bedrijven bij het maken van beleid op het gebied van informatie. We gaan met belangenorganisaties van burgers in gesprek om hun behoeften te achterhalen over het verstrekken, inzien en vernietigen van informatie. We vormen een platform voor ontwerpend onderzoek en advies op het gebied van de informatierelatie tussen overheid en samenleving. Daarbij verkennen we de waarde van informatieprotocollen en de bruikbaarheid van natuurlijke en sociale principes bij de verbetering van de informatiehuishouding.

6. Bewustzijn, opleiding, cultuurverandering en experimenten

We creëren bewustzijn onder burgers, ambtenaren en bestuurders over de waarde van informatie. We jagen aan dat er lesmateriaal wordt ontwikkeld voor ambtenaren, bestuurders en burgers over het belang van het werken met open, toegankelijke, eenvoudige en duidelijke informatie. Ook stimuleren we opleidingen en een cultuurverandering waarbij het uitgangspunt is dat ambtenaren primair handelen vanuit het belang van de samenleving. Zo wordt de 'nieuwe bestuurscultuur' ook van onderaf gevoed. Ook moedigen we het uitvoeren van experimenten aan - bijvoorbeeld rond actuele dossiers als de stikstofplannen - met overheid, marktpartijen en burgers om tot eenvoudige digitale dienstverlening te komen.

7. De ambtelijke eed wordt aangepast

De ambtseede is aan modernisering toe. In de oude ambtseede staan op het gebied van informatie vooral beloften over geheimhouding. In aanvulling daarop pleiten we voor het opnemen van beloften over transparantie en het waar mogelijk ruimhartig delen van informatie. Ook vinden we het belangrijk dat in de ambtseede de eigen verantwoordelijkheid van de ambtenaar tot uitdrukking komt. Een ambtenaar functioneert primair ten dienste van de samenleving, waakt tegen institutionele vooringenomenheid, werkt aan rechtvaardige oplossingen en hanteert de beginselen van behoorlijk bestuur. Dat behoort ook tot uitdrukking te komen in de nieuwe ambtseede.

De panelleden:

Wietske Kamsma
Programma Manager bij
Alliantie Digitaal
Samenleven

Rene Corbijn
Hoofd Beleid en Public
Affairs bij NLdigital

Bram Klievink
Hoogleraar Beleid en
Digitalisering aan de
Universiteit Leiden

Jacqueline Rutjens
Directeur
Rijksprogramma voor
Duurzaam Digitale
Informatiehuishouding
(RDDI)

Serv Wiemers
Directeur Open State
Foundation

Stelling:

“Velen, zo ook deze coalitie, hebben een beeld van ‘de burger’ en diens behoeften. Maar ‘de burger’ bestaat niet, behoeften zijn veelvormig – en daar hebben we helemaal geen goed beeld van.”

Discussievraag:

“Is het onwil of onkunde dat overheden informatie te laat delen of het proces van bijvoorbeeld een Woo-verzoek vertragen?”

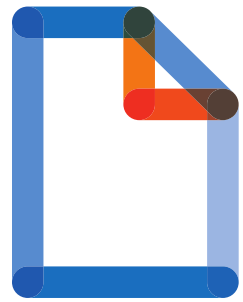

Discussievraag:

“Er zijn 7 zorgen op het gebied van de informatierelatie gedefinieerd. Met welke oplossing gaan jullie vandaag nog aan de slag en welke rol gaat de coalitie daarin spelen?”

Over Informatie Gesproken

www.overinformatiegesproken.nl

BEDANKT!

Forum
Standaardisatie

Standaard Samenwerken

SIDNfonds

Zorgeloos online

TNO innovation
for life

Ministerie van Justitie en Veiligheid

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

Ministerie van Economische Zaken
en Klimaat

Agentschap Telecom
Ministerie van Economische Zaken
en Klimaat

ONLINE TRUST
COALITIE

veilig internetten.nl

